

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss:
67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 28. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 110/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Ceļu satiksmes likuma 1. panta 9.¹ punktu, 10.² panta 1.¹ daļu un pārejas noteikumu 63. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajiem trim teikumiem (turpmāk arī – apstrīdētās normas).

2. Ceļu satiksmes likuma 1. panta 9.¹ punkts noteic, ka elektroskrejriteņis ir ar elektromotoru vai elektromotoriem, kuru kopējā maksimālā jauda nepārsniedz vienu kilovatu, aprīkots divriteņu transportlīdzeklis, kura konstrukcijā paredzētais maksimālais ātrums nepārsniedz 25 kilometrus stundā, kuram nav pedāļu un kurš paredzēts vienam cilvēkam un aprīkots ar stūri vai roku

atbalstu, kas ir mehāniski savienots ar kāju atbalsta virsmu. Elektroskrejriteņis var būt aprīkots ar sēdvietu, kuras augstums nepārsniedz 540 milimetrus. Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 10.² panta 1.¹ daļu elektroskrejriteņu un velorikšu reģistrācija ir obligāta, un ceļu satiksmē atļauts piedalīties tikai ar reģistrētiem elektroskrejriteņiem un velorikšām. Savukārt Ceļu satiksmes likuma pārejas noteikumu 63. punktā noteikts, ka šā likuma grozījumi 10.² pantā par tā nosaukuma, otrās, trešās un ceturtās daļas papildināšanu pēc vārda “velosipēdi” (attiecīgā locījumā) ar vārdu “velorikšas” (attiecīgā locījumā), pirmās daļas izteikšanu jaunā redakcijā, panta papildināšanu ar 1.¹ un piekto daļu (par elektroskrejriteņu un velorikšu reģistrāciju) stājas spēkā 2024. gada 1. janvārī. Elektroskrejriteņu un velorikšu reģistrācija veicama līdz 2024. gada 31. martam, un pēc šā termiņa ar neregistrētiem elektroskrejriteņiem un velorikšām ceļu satiksmē piedalīties aizliegts.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai tai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka 2022. gada 6. novembrī esot iegādājies elektroskrejriteni, kura maksimālā motora jauda ir 1.6 kilovati un tā konstrukcijā paredzētais maksimālais ātrums ir 55 kilometri stundā. Pieteikuma iesniedzēja īpašumā esošā transportlīdzekļa uzskaites tehniskie dati pārsniedz apstrīdētajās normās noteiktos elektroskrejriteņa tehniskos parametrus, tāpēc transportlīdzeklis nav iespējams reģistrēt, un kopš 2024. gada 31. marta ar to ceļu satiksmē piedalīties aizliegts.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētajās normās ietvertā elektroskrejriteņa legāldefinīcija kopsakarā ar pienākumu to reģistrēt ierobežojot viņam Satversmes 105. pantā garantētās tiesības. Tāpat apstrīdētās normas neatbilstot Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, jo pret Pieteikuma iesniedzēju tiekot pieļauta atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar tiem elektroskrejriteņu īpašniekiem, kuru skrejriteņu maksimālais ātrums nepārsniedz 25 kilometrus stundā, un citām personām, kuru īpašumā esošajiem transportlīdzekļiem Ceļu satiksmes likumā nav noteikti maksimālie ātruma parametri.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētās normas ir imperatīvas, formulētas nepārprotami, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas šo normu tvērumam tipiskā situācijā. Kompetentas iestādes izdota administratīvā akta, ar kuru tiku atteikta elektroskrejriteņa reģistrācija, pamatojoties uz apstrīdētajās normās noteikto aizliegumu, apstrīdēšana un pārsūdzēšana būtu formāla. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu gadījumā, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no brīža, kad stājas spēkā aizliegums piedalīties ceļu satiksmē ar neregistrētu elektroskrejriteni, proti, no 2024. gada 31. marta. Pieteikuma iesniegšanas pēdējā diena bija 2024. gada 30. septembris. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2024. gada 27. septembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.1. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Pamatojot apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 105. pantā ietvertajām tiesībām uz īpašumu, pieteikumā jānorāda, pirmkārt, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, otrkārt, vai tam ir leģitīms mērķis un, treškārt, vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, ja, pirmkārt, ar izraudzīto līdzekli leģitīmo mērķi var sasniegt, otrkārt, leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem un, treškārt, labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 11. punktu*).

7.1.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka viņa pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar likumu. Pieņemot apstrīdētās normas, pretēji labas likumdošanas principam, neesot notikušas pilnvērtīgas konsultācijas un likumdevējs apstrīdētās normas pieņēmis sasteigti, neveicot pietiekamu izvērtējumu.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka labas likumdošanas princips negarantē konkrētu vienai personai vai personu grupai vēlamu rezultātu. Tomēr tā ievērošana ikvienam dod pārliecību par to, ka attiecīgais jautājums ir demokrātiski apspriests, proti, dažādi viedokļi ir pausti un analizēti, un ka dažādu tiesību un likumīgo interešu sadursmes gadījumā labākais iespējamais līdzsvars ir meklēts, ievērojot Satversmē ietvertās vērtības un vispārējos tiesību principus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 19.1.1. punktu*). Apstrīdētās normas attiecīgajā likumprojektā tika iekļautas pirms otrā lasījuma un atbildīgajā komisijā, kā arī Saeimas sēdē par tām ir bijušas debates. Tas, ka likumdošanas procesa rezultāts, iespējams, konkrētai personu grupai nav vēlams, vēl nenozīmē, ka labas likumdošanas princips būtu pārkāpts. Tiesību normu adresātu viedoklis par šo normu projektu pats par sevi nevar liegt Saeimai pieņemt lēmumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 18.1. punktu*).

Pat ja apstrīdēto normu pieņemšanas procesā arī būtu pieļauti pārkāpumi, tajās ietvertais pamattiesību ierobežojums nebūtu atzīstams par noteiktu ar likumu tikai tad, ja likumdošanas procedūras ievērošanas gadījumā likumdevējs pieņemtu atšķirīgu lēmumu (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-18-01 17.3. punktu*). Pieteikumā nav sniegti juridiski argumenti par to, ka apstrīdēto normu pieņemšanas procesā notikušie iespējamie pārkāpumi būtu tik būtiski, ka to neesamības gadījumā likumdevēja lēmums būtu atšķirīgs. Tas vien, ka Saeimas deputātu starpā bija domstarpības par apstrīdēto normu nepieciešamību, kā arī apstāklis, ka attiecīgā likumprojekta anotācija nav papildināta ar informāciju par apstrīdētajām normām, nav pietiekams pamatojums tam, ka likumdevējs pieņemtu citādu regulējumu.

7.1.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētajās normās ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nav leģitīma mērķa. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā likumdevēja norādītais leģitīmais mērķis – ceļu satiksmes drošības aizsardzība – nevar tikt saistīts ar ierobežojumu un atbildības noteikšanu elektroskrejriteņu praktiskai lietošanai. Šāds pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis neattaisnojot prasību ierobežot šo transportlīdzekļu maksimāli atļauto ātrumu un jaudu, kā arī pienākumu elektroskrejriteņus reģistrēt.

Viens no Ceļu satiksmes likuma mērķiem ir noteikt ceļu satiksmes norises un ceļu satiksmes drošības organizatoriskos un tiesiskos pamatus Latvijā, lai aizsargātu cilvēku dzīvību un veselību, vidi, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām piederošo mantu. Pasākumi, kurus valsts veic, lai novērstu ātruma ierobežojuma pārkāpumus, ir vērsti uz citu cilvēku tiesību – tiesību uz dzīvību un tiesību uz veselību, kā arī īpašuma tiesību – aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 28. marta sprieduma lietā 2012-15-01 18.2. punktu*). Šie pasākumi var tikt atzīti par tādiem, kas kopā ar citās tiesību normās paredzētiem pasākumiem kalpo viena virsmērķa – ceļu satiksmes drošības aizsardzība – sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 13. novembra sprieduma lietā 2018-18-01 18. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots tas, kāpēc Satversmes tiesas judikatūrā norādītie pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ceļu satiksmes jomā nebūtu attiecināmi uz apstrīdētajās normās noteiktajiem likumdevēja pasākumiem ceļu satiksmes drošības uzlabošanai. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs nav sniedzis juridisko pamatojumu tam, kādēļ, piemēram, valsts akciju sabiedrības “Ceļu satiksmes drošības direkcija” piedāvātais pakalpojums uzrādīt maksimālā ātruma pārbaudei elektroskrejriteņus, kuru paredzētais maksimālais braukšanas ātrums pārsniedz 25 kilometrus stundā, bet ir uzstādīts ātruma ierobežotājs, nenovērstu viņa tiesību aizskārumu.

7.1.3. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas neatbilst samērīguma principam, jo likumdevēja izraudzītie līdzekļi neesot piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai. Neesot garantiju, ka elektroskrejriteņu īpašnieki pēc to reģistrācijas, savas tiesības izmantos godprātīgi, jo pastāvot iespēja modificēt maksimālā ātruma un jaudas parametrus arī pēc to reģistrēšanas. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja ieskatā ar apstrīdētajām normām noteiktais pamattiesību ierobežojums neesot atbilstošs, jo sabiedrības ieguvums neatsverot elektroskrejriteņu īpašniekiem radītos zaudējumus. Likumdevējs neesot noteicis ierobežojumus maksimālajam ātrumam vai jaudai nevienam citam transportlīdzeklim. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā arī tad, ja visu elektroskrejriteņu maksimālais ātrums nepārsniegtu 25 kilometrus stundā, ceļu satiksmes negadījumu iestāšanās risks nemainītos, jo bīstamas situācijas ceļu satiksmē varot izraisīt arī citi faktori, ne tikai ātruma pārsniegšana.

Tomēr šādi vispārīgi apsvērumi ir balstīti Pieteikuma iesniedzēja subjektīvā izpratnē par likumdevēja tiesībpolitiskas izšķiršanās pamatotību. Satversmes tiesas kompetencē neietilpst pārvērtēt to līdzekļu efektivitāti, ar kuriem paredzēts sasniegt konkrēto ceļu satiksmes drošības politikas mērķi. Tāpēc Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi nav atzīstami par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu atbilstības izvērtēšanu Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.2. Pieteikumā norādīts, ka no Satversmes 91. panta izriet personas tiesības prasīt vienlīdzīgu attieksmi situācijās, kurās tā atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citām personām. Lai ierosinātu lietu par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam, pieteikumā jābūt pamatotam, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 11. punktu*).

Pieteikumā ir identificētas trīs personu grupas, kuras pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Proti: 1) Pieteikuma iesniedzējs kā persona, kam pieder elektroskrejriteņš, kura maksimālais ātrums pārsniedz 25 kilometrus stundā un motora jaudu viens kilovats, no vienas puses, un personas, kurām pieder elektroskrejriteņš, kura maksimālais ātrums nepārsniedz 25 kilometrus stundā un motora jaudu viens kilovats; 2) Pieteikuma iesniedzējs kā persona, kam pieder mikromobilitātes transportlīdzeklis, no vienas puses, un jebkura cita persona, kam pieder mikromobilitātes transportlīdzeklis, no otras puses un 3) Pieteikuma iesniedzējs kā persona, kam pieder transportlīdzeklis, no vienas puses, un jebkura cita persona, kam pieder satiksmē reģistrējams transportlīdzeklis, no otras puses.

Tomēr pieteikumā nav sniegts pamatojums, kāpēc šīs grupas ir savstarpēji salīdzināmas, un kādas ir attiecīgo salīdzināmo grupu vienojošās pazīmes.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā atšķirīgajai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata. Pieteikumā norādīts, ka iespējamie pamattiesību ierobežojuma mērķi, kurus varētu atzīt par legītimiem Satversmes 105. pantā konkretizēto

pamattiesību ierobežojuma gadījumā, nevar tikt atzīti par leģitīmiem mērķiem arī Satversmes 91. pantā konkretizēto pamattiesību ierobežojuma gadījumā.

Apstrīdētās normas attiecas uz ceļu satiksmes jomu, kurā likumdevējam ir pienākums aizsargāt citu personu (satiksmes dalībnieku) pamattiesības – tiesības uz dzīvību, veselību un īpašumu. Satversmes tiesa ir atzinusi šādus likumdevēja apsvērumus par leģitīmiem. Ņemot vērā to, ka transportlīdzeklis uzskatāms par paaugstinātas bīstamības avotu, var pieļaut, ka tā īpašniekam vai vadītājam tiek noteikts atšķirīgs atbildības regulējums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2013-09-01 11.2 punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka gadījumā, ja atšķirīgas attieksmes pamatojums var būt tāds pats, kā Satversmes 105. pantā konkretizēto pamattiesību ierobežojuma gadījumā, tad attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam būtu vienlīdz attiecināmi tie paši secinājumi par apstrīdēto normu neatbilstību samērīguma principam. Tomēr, kā norādīts šā lēmuma 7. punktā, pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu atbilstības izvērtēšanu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 110/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina